HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

24 iunie 2008 *

În cauza C-188/07,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Cour de cassation (Franța), prin decizia din 28 martie 2007, primită de Curte la 3 aprilie 2007, în procedura

Commune de Mesquer

împotriva

Total France SA,

Total International Ltd,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul C. W. A. Timmermans, președintele Camerei a doua, îndeplinind funcția de președinte, domnii A. Rosas, K. Lenaerts și L. Bay Larsen, președinți

* Limba de procedură: franceza.

de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii K. Schiemann, P. Kūris, E. Levits, A. Ó Caoimh, doamna P. Lindh, domnii J.-C. Bonichot, T. von Danwitz și doamna C. Toader (raportor), judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,
grefier: domnul M.-A. Gaudissart, șef de unitate,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 22 ianuarie 2008,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru commune de Mesquer, de C. Lepage și A. Moustardier, avocats;

— pentru Total France SA și Total International Ltd, de J.-P. Hordies, C. Smits, M. Memlouk, J. Boivin, E. Fontaine și F.-H. Briard, avocats;

— pentru guvernul francez, de domnul G. de Bergues și de doamna A.-L. During, în calitate de agenți;

— pentru guvernul belgian, de doamna L. Van den Broeck, în calitate de agent;

— pentru guvernul italian, de domnul I. M. Braguglia, în calitate de agent, asistat de domnul Del Gaizo, avvocato dello Stato;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamnele C. Gibbs și I. Rao, în calitate de agenți, asistate de domnul J. Maurici, barrister;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii M. Konstantinidis, J.-B. Laignelot și G. Valero Jordana, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 13 martie 2008,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 1 și 15 din Directiva 75/442/CEE a Consiliului din 15 iulie 1975 privind deșeurile (JO L 194, p. 39), astfel cum a fost modificată prin Decizia 96/350/CE a Comisiei din 24 mai 1996 (JO L 135, p. 32, denumită în continuare „Directiva 75/442”), precum și a anexei I la această directivă.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între commune de Mesquer (comuna Mesquer), pe de o parte, și Total France SA și Total International Ltd (denumite în continuare, în mod colectiv, „societățile Total”), pe de altă parte, cu privire la repararea daunelor produse de deșeurile răspândite pe teritoriul comunei amintite ca urmare a naufragiului vasului petrolier Erika.

Cadrul juridic

Reglementarea internațională

3 Convenția internațională privind răspunderea civilă pentru pagubele produse prin poluare cu hidrocarburi, adoptată la Bruxelles la 29 noiembrie 1969, astfel cum a fost modificată prin Protocolul încheiat la Londra la 27 noiembrie 1992 (JO 2004, L 78, p. 32, Ediție specială, 11/vol. 34, p. 190, denumită în continuare „Convenția privind răspunderea civilă") reglementează răspunderea armatorilor de nave pentru pagubele care rezultă din deversarea de hidrocarburi persistente provenite din nave-cisternă. Aceasta consacră principiul răspunderii obiective a armatorilor, în limita unui cuantum calculat în funcție de tonajul navei, și instituie un sistem de asigurare obligatorie de răspundere.

4 În temeiul articolului II litera a) din Convenția privind răspunderea civilă, aceasta se aplică pagubelor datorate poluării pe teritoriul unui stat contractant, inclusiv marea teritorială, și în zona economică exclusivă a acestui stat, stabilită conform dreptului internațional, sau, dacă un stat contractant nu are stabilită o astfel de zonă, într-o suprafață, dincolo și adiacent cu marea teritorială a acelui stat, determinată conform dreptului internațional și extinzându-se nu mai mult de 200 de mile marine de la linia de bază de la care se măsoară lățimea mării teritoriale.

5 Potrivit articolului III alineatul 4 din Convenția privind răspunderea civilă, „nu vor fi făcute cereri de compensații pentru daunele provocate de poluare, conform acestei convenții sau altfel, împotriva […] oricărui navlositor (oricum este descris acesta, inclusiv navlositorul în contractul de tip bare-boat), manager sau operator de navă […] în afara cazului în care paguba este rezultatul propriei acțiuni sau al omisiunii

făcute cu intenția de a cauza astfel de pagubă sau din nepăsare și cunoscând faptul că o astfel de pagubă ar putea rezulta din aceasta".

6 Convenția internațională privind crearea unui fond internațional pentru compensarea prejudiciilor cauzate de poluarea cu hidrocarburi, adoptată la Bruxelles la 18 decembrie 1971, astfel cum a fost modificată prin Protocolul încheiat la Londra la 27 noiembrie 1992 (JO 2004, L 78, p. 40, Ediție specială, 11/vol. 34, p. 198, denumită în continuare „Convenția privind fondul"), completează prevederile Convenției privind răspunderea civilă, instituind un sistem de despăgubire a victimelor.

7 Fondul internațional pentru compensarea prejudiciilor cauzate de poluarea cu hidrocarburi (denumit în continuare „fondul"), alimentat prin contribuții din partea industriei petroliere, poate avansa până la 135 de milioane DTS (drepturi speciale de tragere) pentru un incident produs anterior anului 2003. Potrivit articolului 4 din convenția privind fondul, în fața instanțelor statului parte la această convenție în care au fost cauzate prejudiciile, victimele pot formula cereri de obținere a unei compensații, mai cu seamă în cazul în care convenția privind răspunderea civilă nu prevede nicio formă de răspundere pentru prejudiciul respectiv sau în cazul în care armatorul navei este insolvabil ori exonerat de răspundere în temeiul acestei din urmă convenții.

8 Protocolul din 2003 la Convenția internațională din 1992 privind crearea unui fond internațional pentru compensarea prejudiciilor cauzate de poluarea cu hidrocarburi (JO 2004, L 78, p. 24, Ediție specială, 11/vol. 34, p. 182) instituie un fond internațional suplimentar pentru compensarea prejudiciilor produse de hidrocarburi, denumit „fondul internațional suplimentar pentru compensarea prejudiciilor cauzate de poluarea cu hidrocarburi, 2003", care, alături de fondul menționat, permite acordarea de despăgubiri în cuantum de maximum 750 de milioane de unități de cont pentru un incident determinat produs ulterior datei de 1 noiembrie 2003.

Reglementarea comunitară

Directiva 75/442

9 Potrivit celui de al treilea considerent al Directivei 75/442, principalul obiectiv al dispozițiilor referitoare la eliminarea deșeurilor trebuie să fie protecția sănătății oamenilor și a mediului împotriva efectelor nocive cauzate de colectarea, transportul, tratarea, stocarea și depozitarea deșeurilor.

10 Articolul 1 din Directiva 75/442 prevede:

„În sensul prezentei directive:

(a) «deșeu» înseamnă orice substanță sau obiect din categoriile cuprinse în anexa I, de care deținătorul se debarasează ori intenționează sau are obligația să se debaraseze.

Comisia […] va întocmi […] o listă a deșeurilor care aparțin categoriilor enumerate în anexa I. […]

(b) «producător» înseamnă orice persoană ale cărei activități produc deșeuri («producător inițial») și/sau orice persoană care realizează operațiuni de prelu-

crare inițială, de amestecare sau alte operațiuni care au ca rezultat schimbarea naturii sau a compoziției acestor deșeuri;

(c) «deținător» înseamnă producătorul de deșeuri sau persoana fizică sau juridică aflată în posesia acestora;

[…]

(e) «eliminare» înseamnă orice operațiune prevăzută în anexa II A;

(f) «recuperare» înseamnă orice operațiune prevăzută în anexa II B;

(g) «colectare» înseamnă adunarea, sortarea și/sau amestecarea deșeurilor în vederea transportului.” [traducere neoficială]

11 Articolul 8 din Directiva 75/442 prevede:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că orice deținător de deșeuri:

— asigură manipularea deșeurilor sale printr-o societate privată sau publică de colectare a deșeurilor sau o întreprindere care realizează operațiunile enumerate în anexa II A sau II B,

sau

— recuperează sau elimină deșeuri prin mijloace proprii, în conformitate cu dispozițiile prezentei directive.” [traducere neoficială]

12 Articolul 15 din Directiva 75/442 prevede:

„În conformitate cu principiul «poluatorul plătește», costurile de eliminare a deșeurilor trebuie suportate de:

— deținătorul care își transferă deșeurile unei societăți de colectare sau unei întreprinderi prevăzute la articolul 9

și/sau

— deținătorii precedenți sau producătorul produsului de unde provin deșeurile.” [traducere neoficială]

13 Rubricile Q4, Q11, Q13 și Q16 din anexa I la Directiva 75/442, intitulată „Categorii de deșeuri”, au următorul cuprins:

„Q4 Materiale deversate în mod accidental, pierdute sau care au suferit alte incidente, inclusiv orice materiale, echipamente etc. contaminate ca rezultat al incidentului în cauză[…]

Q11 Reziduuri din extracția și prelucrarea materiilor prime (de exemplu, reziduuri miniere, reziduuri din exploatarea zăcămintelor de petrol etc.)[…]

Q13 Orice materiale, substanțe sau produse a căror utilizare a fost interzisă prin lege[…]

Q16 Orice materiale, substanțe sau produse care nu sunt incluse în categoriile menționate anterior.” [traducere neoficială]

14 Anexa II A la această directivă, intitulată „Operațiuni de eliminare”, vizează enumerarea operațiunilor de eliminare, astfel cum apar în practică, în timp ce anexa II B la directivă, intitulată „Operațiuni de recuperare”, vizează în mod similar enumerarea operațiunilor de recuperare.

15 Elaborând, în scopul clarității, o codificare a Directivei 75/442, Directiva 2006/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2006 privind deșeurile (JO L 114, p. 9, Ediție specială, 15/vol. 16, p. 45) preia la articolele 1 și 15, precum și în anexele I, II A și II B dispozițiile sus-menționate. Directiva 2006/12 a fost însă adoptată posterior producerii faptelor din cauza principală, astfel încât aceasta nu este aplicabilă litigiului principal.

Directiva 68/414/CEE

16 Potrivit articolului 2 din Directiva 68/414/CEE a Consiliului din 20 decembrie 1968 privind obligația statelor membre ale CEE de a menține stocuri minime de țiței și/sau produse petroliere (JO L 308, p. 14), astfel cum a fost modificată prin Directiva 98/93/CE a Consiliului din 14 decembrie 1998 (JO L 358, p. 100), care prevede o asemenea obligație în special pentru a putea face față unor eventuale penurii sau crize de aprovizionare, păcura este asimilată unei categorii de produse petroliere.

Directiva 2004/35/CE

17 Considerentul (10) al Directivei 2004/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului (JO L 143, p. 56, Ediție specială, 15/vol. 11, p. 168) are următorul cuprins:

„Ar trebui să se țină seama în mod expres de Tratatul Euratom și de convențiile internaționale relevante, precum și de legislația comunitară care reglementează în mod mai complet și mai strict orice activitate ce intră sub incidența domeniului de aplicare a prezentei directive. […]”

18 Articolul 4 alineatul (2) din Directiva 2004/35 prevede:

„Prezenta directivă nu se aplică daunelor aduse mediului sau vreunei amenințări iminente de producere a unei asemenea daune determinate de un incident pentru

care răspunderea sau despăgubirile intră sub incidența domeniului de aplicare a uneia dintre convențiile internaționale menționate de anexa IV, inclusiv orice modificare viitoare a acestor convenții, în vigoare în statul membru respectiv."

19 Anexa IV la Directiva 2004/35 are următorul cuprins:

„Convențiile internaționale menționate la articolul 4 alineatul (2)

(a) Convenția internațională din 27 noiembrie 1992 privind răspunderea civilă pentru daune cauzate de poluarea cu hidrocarburi;

(b) Convenția internațională din 27 noiembrie 1992 privind înființarea unui fond internațional pentru acordarea de despăgubiri pentru daunele cauzate de poluarea cu hidrocarburi;

[…]"

Decizia 2004/246/CE

20 La 2 martie 2004, Consiliul a adoptat Decizia 2004/246/CE de autorizare a statelor membre să semneze, să ratifice sau să adere, în interesul Comunității Europene, la Protocolul din 2003 la Convenția internațională din 1992 privind crearea unui fond

internațional pentru compensarea prejudiciilor cauzate de poluarea cu hidrocarburi și de autorizare a Austriei și Luxemburgului să adere, în interesul Comunității Europene, la instrumentele de referință (JO L 78, p. 22, Ediție specială, 11/vol. 34, p. 180).

21 Considerentul (4) al Deciziei 2004/246 are următorul cuprins:

„În conformitate cu prevederile Protocolului privind Fondul suplimentar, numai statele suverane pot fi părți la protocol; nu este, așadar, posibil pentru Comunitate să ratifice protocolul sau să adere la acesta și nici nu se prevede posibilitatea de a proceda astfel în viitorul apropiat."

22 Articolul 1 alineatul (1) și articolul 4 din Decizia 2004/246 au următorul cuprins:

„*Articolul 1*

(1) Statele membre sunt autorizate, în interesul Comunității Europene, să semneze, să ratifice sau să adere la Protocolul din 2003 la Convenția internațională din 1992 pentru compensarea prejudiciilor cauzate de poluarea cu hidrocarburi (denumit în continuare «Protocolul privind Fondul suplimentar»), sub rezerva condițiilor menționate în articolele de mai jos.

[…]

Articolul 4

Statele membre se asigură în cele mai scurte termene că Protocolul privind Fondul suplimentar și instrumentele de referință sunt modificate astfel încât să permită Comunității să devină parte contractantă."

Reglementarea națională

23 Articolul 2 din Legea nr. 75-633 din 15 iulie 1975 privind eliminarea deșeurilor și recuperarea materialelor (JORF din 16 iulie 1975, p. 7279), în prezent articolul L. 541-2 din Codul mediului, prevede:

„Orice persoană care produce sau care deține deșeuri în condiții de natură să producă efecte nocive asupra solului, a florei și a faunei, să contribuie la degradarea terenurilor sau a mediului, să polueze aerul sau apele, să genereze poluare fonică sau olfactivă și, în general, să aducă atingere sănătății oamenilor și mediului este obligată să asigure nemijlocit sau prin intermediari eliminarea deșeurilor potrivit prevederilor prezentului capitol, în condiții corespunzătoare pentru evitarea producerii efectelor sus-menționate.

Eliminarea deșeurilor include operațiunile de colectare, transport, stocare, sortare și tratare necesare în vederea recuperării elementelor și a materialelor reutilizabile sau a energiei, precum și a depozitării sau a evacuării în mediul natural al oricăror alte produse în condiții corespunzătoare pentru evitarea producerii efectelor negative menționate la paragraful anterior."

Acțiunea principală și întrebările preliminare

24 La 12 decembrie 1999, vasul petrolier Erika, arborând pavilion maltez, care fusese navlosit de către Total International Ltd, s-a scufundat la aproximativ 35 de mile marine sud-vest de capul Penmarc'h (Finistère, Franța), deversând în mare o parte a încărcăturii și a conținutului rezervoarelor și cauzând poluarea litoralului atlantic francez.

25 Din cuprinsul deciziei de trimitere și din observațiile prezentate în fața Curții rezultă că societatea italiană ENEL a încheiat un contract cu Total International Ltd privind livrarea de păcură grea destinată a fi utilizată drept combustibil pentru producerea de electricitate. În vederea executării contractului, Total raffinage distribution, devenită Total France SA, a vândut păcura grea către Total International Ltd, societate care a navlosit vasul Erika pentru transportul păcurii grele din portul Dunkerque (Franța) în portul Milazzo (Italia).

26 La 9 iunie 2000, commune de Mesquer a introdus o acțiune împotriva societăților Total în fața tribunal de commerce de Saint-Nazaire (Tribunalul comercial Saint-Nazaire), tinzând în special la constatarea faptului că societățile în cauză trebuiau să suporte, în temeiul prevederilor Legii nr. 75-633, consecințele pagubelor produse de deșeurile răspândite pe teritoriul comunei și la condamnarea acestor societăți *in solidum* la plata sumelor achitate de către comună pentru efectuarea de operațiuni de curățare și de decontaminare, mai exact 69 232,42 euro.

27 Acțiunea menționată fiind respinsă, commune de Mesquer a declarat apel în fața cour d'appel de Rennes (Curtea de Apel Rennes), care, prin Hotărârea din 13 februarie 2002, a menținut hotărârea pronunțată în primă instanță, considerând că păcura grea constituia, în speță, nu un deșeu, ci un combustibil reprezentând o materie energetică produsă în vederea unei utilizări bine definite. Desigur, cour d'appel de Rennes a admis că păcura grea, deversată și supusă unui proces de transformare prin amestecare cu apa și cu nisipul, a generat deșeuri, dar, cu toate acestea, a apreciat că răspunderea societăților Total nu putea fi angajată pe baza niciunei prevederi normative, societățile în cauză neputând fi considerate producătoare sau deținătoare ale deșeurilor respective. În aceste condiții, commune de Mesquer a formulat recurs.

28 Considerând că litigiul presupune o importantă dificultate de interpretare a Directivei 75/442, Cour de cassation (Curtea de Casație) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) [P]ăcura grea, produs rezultat dintr-un proces de rafinare, conform specificațiilor utilizatorului, destinat de către producător comercializării drept combustibil și prevăzut în Directiva 68/414 […] poate fi considerată a fi deșeu în sensul articolului 1 din Directiva 75/442 […] codificată prin Directiva 2006/12 […]?

2) [O] încărcătură de păcură grea, transportată cu o navă și deversată accidental în mare, constituie prin ea însăși sau ca urmare a amestecării sale cu apă și cu sedimente un deșeu în sensul [rubricii] Q 4 din anexa I la Directiva 2006/12 […]?

3) [Î]n cazul unui răspuns negativ la prima întrebare și pozitiv la cea de a doua, producătorul păcurii grele (Total raffinage [distribution]) și/sau vânzătorul și navlositorul (Total International Ltd) pot fi considerați, în sensul [articolului] 1 literele (b) și (c) din Directiva 2006/12 […] și în vederea aplicării articolului 15 din aceeași directivă, ca fiind producător și/sau deținător al deșeului dacă, la momentul accidentului în urma căruia produsul s-a transformat în deșeu, acesta era transportat de către un terț?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

29 Societățile Total susțin că prezenta trimitere preliminară trebuie să fie declarată inadmisibilă în măsura în care commune de Mesquer a obținut deja o despăgubire din partea fondului și că, prin urmare, aceasta nu ar avea interesul de a exercita acțiunea. În aceste condiții, cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare ar fi de natură ipotetică.

30 Potrivit unei jurisprudențe constante, întrebările referitoare la interpretarea dreptului comunitar adresate de instanța națională în contextul normativ și factual pe care le definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu este competentă să o verifice beneficiază de o prezumție de pertinență. Refuzul Curții de a se pronunța asupra unei cereri formulate de o instanță națională nu poate interveni decât atunci când este evident că interpretarea dreptului comunitar, solicitată de instanța națională, nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul acțiunii principale, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt sau de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care îi sunt adresate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 7 iunie 2007, van der Weerd și alții, C-222/05-C-225/05, Rep., p. I-4233, punctul 22 și jurisprudența citată).

31 Pe de altă parte, potrivit unei jurisprudențe deopotrivă constante, instanțele naționale sesizate cu soluționarea unui litigiu trebuie să aprecieze atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea din 15 iunie 2006, Air Liquide Industries Belgium, C-393/04 și C-41/05, Rec., p. I-5293, punctul 24 și jurisprudența citată).

32 În această privință, din dosar rezultă că, într-adevăr, commune de Mesquer a beneficiat efectiv de plăți din partea fondului, care au fost achitate ca urmare a cererii de despăgubiri pe care o formulase, în principal, împotriva armatorului navei Erika și a fondului. Cu privire la aceste plăți, au fost încheiate o serie de tranzacții prin intermediul cărora comuna a renunțat în mod expres la orice pretenții și drepturi la acțiune, în caz contrar urmând a fi restituite sumele acordate.

33 Este evident că instanța de trimitere dispunea de aceste informații, însă nu a considerat totuși că litigiul principal se stinsese sau că astfel commune de Mesquer își pierduse interesul de a exercita acțiunea, și nici nu a renunțat la posibilitatea de a adresa Curții întrebările sale preliminare.

34 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la întrebările adresate de către Cour de cassation.

Cu privire la prima întrebare

35 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă o cantitate de păcură grea comercializată pentru a fi folosită drept combustibil poate fi considerată a fi deșeu în sensul articolului 1 litera (a) din Directiva 75/442.

36 În opinia societăților Total, a statelor membre care au prezentat observații, precum și a Comisiei, trebuie să se ofere un răspuns negativ la această întrebare. Numai commune de Mesquer susține că, în aceste condiții, păcura grea trebuie să fie considerată a fi deșeu și că, în plus, substanța respectivă face parte din categoria produselor periculoase și ilegale.

37 Cu titlu introductiv, este necesar a aminti că, în temeiul articolului 1 litera (a) din Directiva 75/442, se consideră deșeu orice substanță sau orice obiect din categoriile cuprinse în anexa I la această directivă, de care deținătorul se debarasează ori intenționează sau are obligația să se debaraseze.

38 Astfel, în contextul directivei amintite, domeniul de aplicare al noțiunii de deșeu depinde de semnificația termenului „a se debarasa" (Hotărârea din 18 decembrie 1997, Inter-Environnement Wallonie, C-129/96, Rec., p. I-7411, punctul 26) și, ca urmare, conform jurisprudenței Curții, acest termen trebuie interpretat în lumina obiectivului directivei însăși (Hotărârea din 15 iunie 2000, ARCO Chemie Nederland și alții, C-418/97 și C-419/97, Rec., p. I-4475, punctul 37), care, potrivit celui de al treilea considerent al directivei, constă în protecția sănătății oamenilor și a mediului împotriva efectelor nocive cauzate de colectarea, transportul, tratarea, stocarea și depozitarea deșeurilor, luând în considerare dispozițiile articolului 174 alineatul (2) CE, care prevede că politica Comunității în domeniul mediului urmărește un nivel de protecție ridicat și se bazează în special pe principiile precauției și acțiunii preventive (a se vedea Hotărârea din 11 noiembrie 2004, Niselli, C-457/02, Rec., p. I-10853, punctul 33).

39 Curtea a hotărât deopotrivă că, în considerarea obiectivului urmărit prin Directiva 75/442, noțiunea de deșeu nu poate fi interpretată în mod restrictiv (a se vedea Hotărârea ARCO Chemie Nederland și alții, citată anterior, punctul 40).

40 Această noțiune poate acoperi toate obiectele și substanțele de care proprietarul se debarasează, chiar dacă au o valoare comercială și sunt colectate în scop comercial pentru a fi reciclate, recuperate sau reutilizate (a se vedea în special Hotărârea din 18 aprilie 2002, Palin Granit și Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, C-9/00, Rec., p. I-3533, denumită în continuare „Hotărârea Palin Granit", punctul 29 și jurisprudența citată).

41 Astfel, anumite împrejurări pot reprezenta indicii ale existenței unei acțiuni, a unei intenții sau a unei obligații de a se debarasa de o substanță sau de un obiect în sensul articolului 1 litera (a) din Directiva 75/442. Acesta este cazul în special atunci când substanța utilizată este un reziduu de producție, cu alte cuvinte un produs a cărui

obținere nu a fost urmărită ca atare (Hotărârea ARCO Chemie Nederland și alții, citată anterior, punctele 83 și 84). Curtea a precizat astfel că resturile rezultate din extracția dintr-o carieră de granit, care nu reprezintă produsul principal pe care urmărea să îl obțină operatorul care exploata cariera, constituie în principiu deșeuri (Hotărârea Palin Granit, punctele 32 și 33).

42 Cu toate acestea, un bun, un material sau o materie primă care rezultă dintr-un proces de fabricare sau de extracție care nu are ca principal obiectiv producerea acestora poate constitui nu un reziduu, ci un subprodus, de care întreprinderea nu dorește să se debaraseze, ci pe care intenționează să îl exploateze sau să îl comercializeze în condiții avantajoase din punct de vedere economic, în cadrul unui proces ulterior, fără efectuarea vreunei operațiuni de transformare prealabilă (a se vedea Hotărârea Palin Granit, punctul 34, precum și Ordonanța din 15 ianuarie 2004, Saetti și Frediani, C-235/02, Rec., p. I-1005, punctul 35).

43 Într-adevăr, nu există niciun motiv pentru a aplica prevederile Directivei 75/442 unor bunuri, materiale sau materii prime, care au din punct de vedere economic valoarea unor produse, indiferent de efectuarea oricărei operațiuni de transformare. În sine, acestea intră sub incidența legislației aplicabile unor astfel de produse (a se vedea Hotărârea Palin Granit, punctul 35, precum și Ordonanța Saetti și Frediani, citată anterior, punctul 35).

44 Cu toate acestea, în considerarea obligației de a interpreta în mod extensiv noțiunea de deșeuri în vederea limitării inconvenientelor sau a efectelor negative inerente naturii acestora, trebuie să se recurgă la raționamentul privind subprodusele în cazuri limitate numai atunci când reutilizarea unui bun, a unui material sau a unei materii prime nu este doar posibilă, ci sigură, fără efectuarea vreunei operațiuni de transformare prealabilă și în continuarea procesului de producție (Hotărârea Palin Granit, punctul 36, precum și Ordonanța Saetti și Frediani, citată anterior, punctul 36).

45 Alături de criteriul care are la bază caracteristica unei substanțe de a avea sau nu natura unui reziduu de producție, gradul de probabilitate a reutilizării acestei substanțe, fără efectuarea oricărei operațiuni de transformare prealabilă, reprezintă, prin urmare, un al doilea criteriu relevant pentru a aprecia dacă substanța este sau nu este un deșeu în sensul Directivei 75/442. Dacă, dincolo de simpla posibilitate de a reutiliza acea substanță, există un avantaj economic ce motivează deținătorul în acest sens, probabilitatea unei astfel de reutilizări este sporită. Într-o asemenea

ipoteză, substanța respectivă nu mai poate fi examinată ca fiind o substanță de care deținătorul ar încerca să „se debaraseze", ci trebuie considerată a fi un veritabil produs (a se vedea Hotărârea Palin Granit, punctul 37).

46 În cauza principală, este evident că substanța în discuție este obținută la finele unui proces de rafinare a țițeiului.

47 Cu toate acestea, substanța reziduală în cauză este susceptibilă a fi exploatată comercial în condiții avantajoase din punct de vedere economic, ipoteză confirmată prin aceea că substanța a făcut obiectul unei tranzacții comerciale și că răspunde specificațiilor cumpărătorului, după cum evidențiază instanța de trimitere.

48 Prin urmare, trebuie să se răspundă la prima întrebare că o substanță precum cea din acțiunea principală, mai exact păcură grea comercializată drept combustibil, nu constituie un deșeu în sensul Directivei 75/442, dat fiind că este valorificată sau comercializată în condiții avantajoase din punct de vedere economic și că ar putea fi folosită în mod efectiv drept combustibil fără a necesita efectuarea oricărei operațiuni de transformare prealabilă.

Cu privire la a doua întrebare

49 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă o cantitate de păcură grea deversată accidental în mare ca urmare a unui naufragiu trebuie, în asemenea circumstanțe, să fie considerată a fi deșeu în sensul rubricii Q 4 din anexa I la Directiva 75/442.

Observațiile prezentate Curții

50 Commune de Mesquer, susținută în privința aspectelor esențiale de către guvernele francez și italian, precum și de către Comisie, consideră că, deoarece au fost deversate în mare și *a fortiori* s-au amestecat cu apă și cu sedimente, astfel de hidrocarburi trebuie să fie considerate a fi deșeuri în sensul Directivei 75/442.

51 Societățile Total apreciază că amestecul alcătuit din hidrocarburi, apă și sedimente litorale nu constituie un deșeu decât atunci când există o obligație de eliminare sau de recuperare a hidrocarburilor deversate accidental ca atare și când acestea sunt indisociabil legate de apă și de sedimente.

52 Guvernul belgian susține că produsele deversate în mare în aceste condiții ar trebui să fie considerate nu deșeuri în sensul Directivei 75/442, ci hidrocarburi grele în sensul convențiilor privind răspunderea civilă și privind fondul. În opinia guvernului Regatului Unit, care admite că astfel de hidrocarburi pot fi considerate a fi deșeuri în sensul directivei amintite, este de dorit ca, în situația deversării accidentale a hidrocarburilor în mare, să fie aplicabile exclusiv convențiile privind răspunderea civilă și privind fondul și, pe cale de consecință, prevederile Directivei 75/442 să nu fie aplicabile în astfel de împrejurări.

Răspunsul Curții

53 Cu titlu introductiv, este necesar a se aminti că, în anexa I la Directiva 75/442, sunt prezentate liste de substanțe și de obiecte care pot fi considerate deșeuri. Aceasta nu are însă decât un caracter exemplificativ, calificarea drept deșeu rezultând în primul rând din conduita deținătorului și din semnificația termenului „a se debarasa” (a se vedea Hotărârea din 7 septembrie 2004, Van de Walle și alții, C-1/03, Rec., p. I-7613, punctul 42).

54 Împrejurarea că anexa I la Directiva 75/442, intitulată „Categorii de deșeuri”, menționează la rubrica Q 4 „[m]ateriale[le] deversate în mod accidental, pierdute sau care au suferit alte incidente, inclusiv orice materiale, echipamente etc. contaminate ca rezultat al incidentului în cauză” constituie, prin urmare, un simplu indiciu în sensul includerii acestor tipuri de materii în domeniul de aplicare al noțiunii de deșeu. Așadar, numai pe baza acesteia, nu se poate considera că sunt deșeuri hidrocarburile deversate accidental în mare și aflate la originea unei contaminări a apelor teritoriale și, ulterior, a litoralului unui stat membru (a se vedea, în acest sens, Hotărârea Van de Walle și alții, citată anterior, punctul 43).

55 În aceste condiții, este necesar să se analizeze dacă o astfel de deversare accidentală de hidrocarburi este un act prin care deținătorul se debarasează de acestea în sensul articolului 1 litera (a) din Directiva 75/442 (a se vedea în acest sens Hotărârea Van de Walle și alții, citată anterior, punctul 44).

56 În această privință, atunci când substanța sau când obiectul în cauză constituie un reziduu de producție, mai exact un produs a cărui obținere nu a fost urmărită ca atare în vederea unei utilizări ulterioare și care nu poate fi reutilizat de către deținător fără efectuarea oricărei operațiuni de transformare prealabilă, în condiții avantajoase din punct de vedere economic, acesta trebuie privit ca un surplus de care deținătorul „se debarasează” (a se vedea Hotărârea Palin Granit, punctele 32-37, precum și Hotărârea Van de Walle și alții, citată anterior, punctul 46).

57 Cu privire la hidrocarburi deversate accidental care au stat la originea unei contaminări a solului și a apelor subterane, Curtea a avut ocazia să constate că nu constituiau un produs reutilizabil fără efectuarea oricărei operațiuni de transformare prealabilă (a se vedea Hotărârea Van de Walle și alții, citată anterior, punctul 47).

58 Or, o astfel de constatare se impune deopotrivă și în ceea ce privește hidrocarburi deversate accidental în mare care stau la originea unei contaminări a apelor teritoriale și, ulterior, a țărmului unui stat membru.

59 Într-adevăr, este cert că valorificarea sau comercializarea de astfel de hidrocarburi, răspândite sau în emulsie cu apa, ori aglomerate cu sedimente, este aleatorie, chiar ipotetică. Este deopotrivă cert că, fie și admițând că o astfel de valorificare sau de comercializare ar fi realizabilă din punct de vedere tehnic, aceasta ar presupune în orice caz efectuarea de operațiuni de transformare prealabile care, departe de a fi avantajoase din punct de vedere economic pentru deținătorul substanței, ar impune în realitate sarcini financiare semnificative. Prin urmare, astfel de hidrocarburi deversate accidental în mare trebuie să fie considerate a fi substanțe pe care deținătorul nu intenționa să le producă și de care „se debarasează", fie și involuntar, cu ocazia transportului acestora, astfel încât trebuie considerate a fi deșeuri în sensul Directivei 75/442 (a se vedea în acest sens Hotărârea Van de Walle și alții, citată anterior, punctele 47 și 50).

60 De altfel, împrejurarea că deversarea accidentală de hidrocarburi nu s-a produs pe întinderea de uscat a unui stat membru, ci în cadrul zonei economice exclusive aparținând acestuia nu este de natură să infirme aplicabilitatea directivei menționate.

61 Într-adevăr, fără a fi necesar a statua cu privire la aplicabilitatea prevederilor acestei directive în funcție de locul producerii naufragiului, este suficient să se arate că hidrocarburile deversate accidental au plutit în derivă de-a lungul țărmului, fiind, în final purtate de curent pe suprafața acestuia și ajungând astfel să se reverse pe întinderea de uscat a acestui stat membru.

62 Prin urmare, în circumstanțele naufragierii unui vas petrolier precum cele care caracterizează litigiul principal, Directiva 75/442 este aplicabilă *ratione loci.*

63 Pe cale de consecință, este necesar să se răspundă la cea de a doua întrebare în sensul că hidrocarburi deversate accidental în mare ca urmare a unui naufragiu, amestecate cu apă, precum și cu sedimente, care au plutit în derivă de-a lungul țărmului unui stat membru, fiind în final purtate de curent pe suprafața acestuia, constituie deșeuri în sensul articolului 1 litera (a) din Directiva 75/442, dat fiind că nu ar mai putea fi valorificate sau comercializate fără efectuarea oricărei operațiuni de transformare prealabilă.

Cu privire la a treia întrebare

64 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în cazul naufragiului unui vas petrolier, producătorul păcurii grele deversate în mare și/sau vânzătorul acesteia și navlositorul navei care asigura transportul acestei substanțe pot fi obligați să suporte costurile legate de eliminarea deșeurilor generate în aceste condiții, în pofida faptului că substanța deversată în mare era transportată de către un terț, în speță, un transportator maritim.

Observațiile prezentate Curții

65 Commune de Mesquer consideră că, în cauza principală, în vederea aplicării articolului 15 din Directiva 75/442, producătorul păcurii grele, precum și vânzătorul acesteia și navlositorul navei care asigura transportul acestei substanțe trebuie să fie considerați, în sensul articolului 1 literele (b) și (c) din directiva amintită, a fi producătorii și deținătorii deșeurilor rezultate din deversarea acestei substanțe în mare.

66 Potrivit societăților Total, în circumstanțe precum cele din cauza principală, articolul 15 din Directiva 75/442 nu se aplică producătorului păcurii grele, și nici vânzătorului păcurii sau navlositorului navei care asigura transportul acestei substanțe, dat fiind că, la momentul producerii accidentului care a determinat transformarea substanței în deșeu, aceasta era transportată de către un terț. De altfel, această dispoziție nu ar fi aplicabilă nici producătorului păcurii grele pentru simplul motiv că acesta ar fi producătorul produsului din care provin deșeurile.

67 Guvernul francez, cu susținerea parțială a guvernului italian și a Comisiei, afirmă că producătorul păcurii grele și/sau vânzătorul acesteia și navlositorul navei care asigura transportul acestei substanțe nu pot fi considerați a fi producătorii și/sau

deținătorii deșeurilor care rezultă din deversarea în mare a substanței decât în cazul în care naufragiul navei, care a stat la originea transformării păcurii grele în deșeuri, ar fi imputabil diferitelor acțiuni susceptibile să determine angajarea răspunderii acestora. Comisia adaugă însă că producătorul unui produs precum păcura grea nu poate, exclusiv în temeiul activității efectuate, să fie considerat a fi „producător" și/sau „deținător", în sensul articolului 1 literele (b) și (c) din Directiva 75/442, al deșeurilor generate de acest produs cu ocazia unui accident survenit în cursul transportului. Cu toate acestea, producătorul în cauză ar fi obligat, în temeiul articolului 15 a doua liniuță din această directivă, să suporte costul de eliminare a deșeurilor în calitate de „producător al produsului din care provin deșeurile".

68 Pentru guvernul belgian, aplicarea Directivei 75/442 este exclusă întrucât are vocație să se aplice convenția privind răspunderea civilă. În mod similar, guvernul Regatului Unit consideră că la această întrebare Curtea nu trebuie să răspundă, în măsura în care acțiunea principală poartă asupra unor chestiuni privind răspunderea în cazul deversării de păcură grea în mare.

Răspunsul Curții

69 În circumstanțe precum cele din cauza principală, în considerarea obiectivului Directivei 75/442, astfel cum a fost amintit în al treilea considerent al directivei, articolul 15 a doua liniuță prevede că, potrivit principiului „poluatorul plătește", costul de eliminare a deșeurilor trebuie suportat de deținătorii precedenți sau de producătorul produsului din care provin deșeurile.

70 În temeiul articolului 8 din Directiva 75/442, orice „deținător de deșeuri" trebuie fie să asigure manipularea deșeurilor sale printr-o societate privată sau publică de colectare a deșeurilor sau printr-o întreprindere care realizează operațiunile enumerate în anexa II A sau II B, fie să recupereze sau să elimine deșeuri prin mijloace proprii, în conformitate cu dispozițiile directivei menționate (Hotărârea din 26 aprilie 2005, Comisia/Irlanda, C-494/01, Rec., p. I-3331, punctul 179).

71 Din dispozițiile sus-menționate rezultă că Directiva 75/442 distinge între realizarea materială a operațiunilor de recuperare sau de eliminare, pentru care este responsabil „deținătorul deșeurilor”, fie acesta producătorul sau posesorul deșeurilor, și acoperirea costurilor operațiunilor respective care revine, potrivit principiului „poluatorul plătește”, persoanelor care au generat deșeurile, fie că sunt avuți în vedere deținătorii, deținătorii precedenți ori producătorii produsului din care provin deșeurile (Hotărârea Van de Walle și alții, citată anterior, punctul 58).

72 Astfel, aplicarea principiului „poluatorul plătește”, în sensul articolului 174 alineatul (2) primul paragraf a doua teză CE și a articolului 15 din Directiva 75/442, ar fi exclusă în cazul în care persoanele implicate în procese generatoare de deșeuri s-ar putea sustrage de la îndeplinirea obligațiilor financiare ce le incumbă, astfel cum sunt prevăzute prin Directiva 75/442, în condițiile în care este bine stabilită originea hidrocarburilor care au fost deversate în mare, chiar involuntar, și care au stat la originea unei contaminări a țărmului unui stat membru.

— Cu privire la noțiunile „deținător” și „deținători precedenți”

73 Cu privire la hidrocarburi deversate accidental, scurse din instalațiile de stocare ale unei benzinării, care fuseseră achiziționate de către aceasta din urmă în vederea bunei sale funcționări, Curtea a considerat că aceste hidrocarburi se aflau, în realitate, în posesia gestionarului benzinăriei. Astfel, Curtea a indicat că, în acest context, persoana care, în vederea bunei desfășurări a activității, deținea aceste hidrocarburi în stoc la momentul când acestea au devenit deșeuri poate fi considerată ca fiind persoana care a „produs” deșeurile în sensul articolului 1 litera (b) din Directiva 75/442. Într-adevăr, fiind concomitent posesorul și producătorul acestor deșeuri, gestionarul unei astfel de benzinării trebuie să fie considerat a fi deținătorul deșeurilor, în sensul articolului 1 litera (c) din directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea Van de Walle și alții, citată anterior, punctul 59).

74 În mod similar, în cazul unor hidrocarburi deversate accidental în mare, este necesar să se evidențieze că armatorul navei care asigură transportul acestora se află, în realitate, în posesia acestora în momentul imediat anterior transformării acestora în deșeuri. Prin urmare, în aceste condiții, se poate considera că armatorul navei respective a produs aceste deșeuri în sensul articolului 1 litera (b) din Directiva 75/442, putând, așadar, să fie calificat drept „deținător" în sensul articolului 1 litera (c) din această directivă.

75 Cu toate acestea, directiva amintită nu exclude posibilitatea ca, în anumite ipoteze, costul de eliminare a deșeurilor să fie suportat de unul sau de mai mulți deținători precedenți (Hotărârea Van de Walle și alții, citată anterior, punctul 57).

— Cu privire la determinarea persoanelor care trebuie să suporte costul de eliminare a deșeurilor

76 În cadrul acțiunii principale, se pune întrebarea dacă persoana care a vândut marfa destinatarului final, navlosind în acest scop nava care s-a scufundat în mare, poate deopotrivă să fie considerată „deținător", în acest caz „precedent", al deșeurilor astfel deversate. Pe de altă parte, instanța de trimitere urmărește să afle dacă producătorul produsului din care provin deșeurile poate deopotrivă să fie obligat să suporte costul de eliminare a deșeurilor generate în aceste condiții.

77 În această privință, articolul 15 din Directiva 75/442 prevede că anumite categorii de persoane, în speță „deținătorii precedenți" sau „producătorul produsului din care provin deșeurile", pot, potrivit principiului „poluatorul plătește", să fie obligate să suporte costul de eliminare a deșeurilor. Astfel, această obligație financiară le revine în temeiul contribuției proprii la generarea deșeurilor respective și, dacă este cazul, la riscul de poluare care rezultă din aceasta.

78 Prin urmare, fiind vorba despre hidrocarburi deversate accidental în mare ca urmare a naufragiului unui vas petrolier, instanța națională poate considera că vânzătorul acestor hidrocarburi, care este în același timp navlositor al navei care asigura transportul acestora, a „produs deșeuri”, dacă, în lumina elementelor pe care numai aceasta este competentă să le aprecieze, instanța ajunge la concluzia că acest vânzător-navlositor a contribuit la riscul de producere a contaminării produse de naufragiu, în special dacă acesta a omis să ia măsurile de prevenire a unui astfel de incident, precum cele privind alegerea navei. În astfel de condiții, în vederea aplicării articolului 15 a doua liniuță prima teză din Directiva 75/442, respectivul vânzător-navlositor ar putea fi considerat a fi deținătorul precedent al deșeurilor.

79 Astfel cum a fost amintit la punctul 69 din prezenta hotărâre, în circumstanțe precum cele din cauza principală, articolul 15 a doua liniuță din Directiva 75/442 prevede, utilizând conjuncția „sau”, că întregul cost de eliminare a deșeurilor trebuie suportat fie de către „deținătorii precedenți”, fie de către „producătorul produsului din care provin” deșeurile în discuție.

80 În această privință, potrivit articolului 249 CE, deși statele membre destinatare ale Directivei 75/442 păstrează competența în ceea ce privește forma și mijloacele, acestea sunt datoare să respecte rezultatul care trebuie atins cât privește acoperirea costurilor asociate eliminării deșeurilor. Pe cale de consecință, statele membre sunt obligate să se asigure că dreptul intern conține prevederi care permit suportarea costurilor amintite fie de către deținătorii precedenți, fie de către producătorul produsului din care provin deșeurile.

81 Astfel cum a indicat avocatul general la punctul 135 din concluzii, articolul 15 din Directiva 75/442 nu se opune posibilității ca statele membre să prevadă, în aplicarea angajamentelor internaționale asumate în această materie, precum convenția privind răspunderea civilă și convenția privind fondul, ca armatorul navei și navlositorul acesteia să răspundă pentru prejudiciile cauzate prin deversarea de hidrocarburi în mare doar în limita plafoanelor stabilite în funcție de tonajul navei și/sau numai în circumstanțe deosebite legate de conduita neglijentă a acestora. Dispoziția amintită nu se opune nici posibilității ca, în aplicarea acelorași angajamente internaționale, un fond de compensare, precum cel menționat anterior, în care se prevede un nivel maxim al plăților pentru fiecare accident, să acopere în locul „deținătorilor”, în sensul articolului 1 litera (c) din Directiva 75/442, costurile legate de eliminarea deșeurilor rezultate prin deversarea accidentală de hidrocarburi în mare.

82 Cu toate acestea, dacă se dovedește că, în ceea ce privește costurile legate de eliminarea deșeurilor rezultate prin deversarea accidentală de hidrocarburi în mare, acestea nu sunt acoperite de fondul respectiv sau nu pot fi acoperite de acesta întrucât s-ar depăși nivelul maxim al despăgubirilor prevăzut pentru accidentul în cauză și că, în aplicarea limitărilor și/sau a exonerărilor legale de răspundere, dreptul intern al unui stat membru, inclusiv cel rezultat din convențiile internaționale, înlătură posibilitatea ca aceste costuri să fie suportate de către armatorul navei și/sau de către navlositorul acesteia, în condițiile în care aceste persoane trebuie considerate a fi „deținători" în sensul articolului 1 litera (c) din Directiva 75/442, dreptul național în cauză va trebui să cuprindă dispoziții prin care, pentru a se asigura o transpunere conformă a articolului 15 din directivă, să se consacre posibilitatea ca respectivele costuri să fie suportate de către producătorul produsului din care provin deșeurile astfel răspândite. Totuși, potrivit principiului „poluatorul plătește", un astfel de producător nu poate fi obligat să suporte costurile respective decât atunci când, prin activitatea sa, a contribuit la riscul de producere a contaminării generat de naufragiul navei.

83 În această privință, obligația unui stat membru de a lua toate măsurile necesare pentru a îndeplini rezultatul stabilit printr-o directivă este o obligație imperativă, impusă prin articolul 249 al treilea paragraf CE și prin directiva însăși. Această obligație de a lua toate măsurile generale sau specifice revine tuturor autorităților statelor membre, inclusiv, în limitele competențelor acestora, autorităților jurisdicționale (a se vedea Hotărârea din 13 noiembrie 1990, Marleasing, C-106/89, Rec., p. I-4135, punctul 8, și Hotărârea Inter-Environnement Wallonie, citată anterior, punctul 40).

84 Prin urmare, fie că este vorba despre prevederi anterioare sau ulterioare adoptării directivei ori despre prevederi care rezultă din convenții internaționale la care a aderat statul membru, în aplicarea dreptului intern, instanța națională căreia i s-a solicitat interpretarea acestuia este obligată să elaboreze această interpretare, în măsura posibilului, în lumina literei și a spiritului directivei pentru a îndeplini rezultatul urmărit prin aceasta și pentru a se conforma astfel articolului 249 al treilea paragraf CE (a se vedea în acest sens Hotărârea Marleasing, citată anterior, punctul 8).

85 În plus, contrar celor susținute cu ocazia ședinței de către societățile Total, convenția privind răspunderea civilă și convenția privind fondul nu sunt obligatorii pentru Comunitate. În realitate, pe de o parte, Comunitatea nu a aderat la aceste instrumente internaționale și, pe de altă parte, nu s-ar putea considera nici că aceasta

s-a subrogat statelor membre, fie și pentru că nu toate statele membre sunt parte la aceste convenții (a se vedea, prin analogie, Hotărârea din 14 iulie 1994, Peralta, C-379/92, Rec., p. I-3453, punctul 16, precum și Hotărârea din 3 iunie 2008, Intertanko și alții, C-308/06, nepublicată încă în Repertoriu, punctul 47), și nici că aceste două convenții ar fi obligatorii pentru Comunitate în mod indirect în considerarea articolului 235 din Convenția Națiunilor Unite privind dreptul mării, încheiată la Montego Bay la 10 decembrie 1982, intrată în vigoare la 16 noiembrie 1994 și aprobată prin Decizia 98/392/CE a Consiliului din 23 martie 1998 (JO L 179, p. 1, Ediție specială, 04/vol. 4, p. 103), prevedere al cărei alineat (3) se mărginește, astfel cum a indicat guvernul francez cu ocazia ședinței, să stabilească o obligație generală de cooperare între părțile la convenția în cauză.

86 În plus, în privința Deciziei 2004/246 de autorizare a statelor membre să semneze, să ratifice sau să adere, în interesul Comunității, la Protocolul din 2003 la convenția privind fondul, este suficient să se constate că această decizie și Protocolul din 2003 nu ar putea să se aplice la faptele în discuție în cauza principală.

87 Cu certitudine, Directiva 2004/35 prevede în mod expres, la articolul 4 alineatul (2), că nu se aplică unui incident, și nici unei activități pentru care răspunderea sau despăgubirile intră sub incidența domeniului de aplicare al uneia dintre convențiile internaționale menționate în anexa IV, în care sunt menționate convenția privind răspunderea civilă și convenția privind fondul. Într-adevăr, legiuitorul comunitar, astfel cum se indică în considerentul (10) al acestei directive, a considerat necesar să țină seama în mod expres de convențiile internaționale relevante prin care se reglementează în mod mai complet și mai strict orice activitate care intră sub incidența domeniului de aplicare al acestei directive.

88 Cu toate acestea, trebuie să se constate că Directiva 75/442, inclusiv în versiunea sa codificată, astfel cum rezultă din Directiva 2006/12, nu cuprinde nicio dispoziție similară.

89 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la cea de a treia întrebare că, în vederea aplicării articolului 15 din Directiva 75/442 la deversarea accidentală de hidrocarburi în mare aflată la originea unei contaminări a țărmului unui stat membru:

— instanța națională poate considera vânzătorul acestor hidrocarburi, care este în același timp navlositor al navei care asigura transportul acestora, ca fiind producătorul deșeurilor amintite, în sensul articolului 1 litera (b) din Directiva 75/442 și, astfel, în vederea aplicării articolului 15 a doua liniuță prima teză din această directivă, ca „deținător precedent", dacă, în lumina elementelor pe care numai aceasta este competentă să le aprecieze, instanța ajunge la concluzia că acest vânzător-navlositor a contribuit la riscul de producere a contaminării ocazionate de acest naufragiu, în special dacă acesta a omis să ia măsurile de prevenire a unui astfel de incident, precum cele privind alegerea navei;

— dacă se dovedește, că în ceea ce privește costurile legate de eliminarea deșeurilor rezultate prin deversarea accidentală de hidrocarburi în mare, acestea nu sunt acoperite de către fondul sus-menționat sau că nu pot fi acoperite de acesta întrucât s-ar depăși nivelul maxim al despăgubirilor prevăzut pentru accidentul în cauză și că, în aplicarea limitărilor și/sau a exonerărilor legale de răspundere, dreptul intern al unui stat membru, inclusiv cel rezultat din convențiile internaționale, înlătură posibilitatea ca aceste costuri să fie suportate de către armatorul navei și/sau de către navlositorul acesteia, în condițiile în care aceste persoane trebuie considerate a fi „deținători" în sensul articolului 1 litera (c) din Directiva 75/442, dreptul național în cauză va trebui să cuprindă dispoziții prin care, pentru a se asigura o transpunere conformă a articolului 15 din directivă, să se consacre posibilitatea ca respectivele costuri să fie suportate de către producătorul produsului din care provin deșeurile astfel răspândite. Totuși, potrivit principiului „poluatorul plătește", un astfel de producător nu poate fi obligat să suporte costurile respective decât atunci când, prin activitatea sa, a contribuit la riscul de producere a contaminării ocazionate de naufragiul navei.

Cu privire la cheltuielile de judecată

90 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

1) **O substanță precum cea din acțiunea principală, mai exact păcură grea comercializată drept combustibil, nu constituie un deșeu în sensul Directivei 75/442/CEE a Consiliului din 15 iulie 1975 privind deșeurile, astfel cum a fost modificată prin Decizia 96/350/CE a Comisiei din 24 mai 1996, dat fiind că este valorificată sau comercializată în condiții avantajoase din punct de vedere economic și că ar putea fi folosită în mod efectiv drept combustibil fără a necesita efectuarea oricărei operațiuni de transformare prealabilă.**

2) **Hidrocarburi deversate accidental în mare ca urmare a unui naufragiu, amestecate cu apă, precum și cu sedimente, care au plutit în derivă de-a lungul țărmului unui stat membru, fiind în final purtate de curent pe suprafața acestuia, constituie deșeuri în sensul articolului 1 litera (a) din Directiva 75/442, astfel cum a fost modificată prin Decizia 96/350, dat fiind că nu ar mai putea fi valorificate sau comercializate fără efectuarea oricărei operațiuni de transformare prealabilă.**

3) **În vederea aplicării articolului 15 din Directiva 75/442, astfel cum a fost modificată prin Decizia 96/350, la deversarea accidentală de hidrocarburi în mare aflată la originea unei contaminări a țărmului unui stat membru:**

   — **instanța națională poate considera vânzătorul acestor hidrocarburi, care este în același timp navlositor al navei care asigura transportul acestora, ca fiind producătorul deșeurilor amintite, în sensul articolului 1 litera (b) din Directiva 75/442, astfel cum a fost modificată prin Decizia 96/350, și, astfel, în vederea aplicării articolului 15 a doua liniuță prima teză din această directivă, ca „deținător precedent", dacă, în lumina elementelor pe care numai aceasta este competentă să le aprecieze, instanța ajunge la concluzia că acest vânzător-navlositor a contribuit la riscul de producere a contaminării ocazionate de acest naufragiu, în special dacă acesta a omis să ia măsurile de prevenire a unui astfel de incident, precum cele privind alegerea navei;**

— **dacă se dovedește că, în ceea ce privește costurile legate de eliminarea deșeurilor rezultate prin deversarea accidentală de hidrocarburi în mare, acestea nu sunt acoperite de către Fondul internațional pentru compensarea prejudiciilor cauzate de poluarea cu hidrocarburi sau că nu pot fi acoperite de acesta întrucât s-ar depăși nivelul maxim al despăgubirilor prevăzut pentru accidentul în cauză și că, în aplicarea limitărilor și/sau a exonerărilor legale de răspundere, dreptul intern al unui stat membru, inclusiv cel rezultat din convențiile internaționale, înlătură posibilitatea ca aceste costuri să fie suportate de către armatorul navei și/sau de către navlositorul acesteia, în condițiile în care aceste persoane trebuie considerate a fi „deținători" în sensul articolului 1 litera (c) din Directiva 75/442, astfel cum a fost modificată prin Decizia 96/350, dreptul național în cauză va trebui să cuprindă dispoziții prin care, pentru a se asigura o transpunere conformă a articolului 15 din directivă, să se consacre posibilitatea ca respectivele costuri să fie suportate de către producătorul produsului din care provin deșeurile astfel răspândite. Totuși, potrivit principiului „poluatorul plătește", un astfel de producător nu poate fi obligat să suporte costurile respective decât atunci când, prin activitatea sa, a contribuit la riscul de producere a contaminării ocazionate de naufragiul navei.**

Semnături